

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 7/2011 rd**

**Regeringens proposition till riksdagen om stats-
budgeten för 2012**

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 oktober 2011 budgetpropositionen för 2012 (RP 59/2011 rd) till finansutskottet för beredning. Enligt 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning har arbetslivs- och jämställdhetsutskottet beslutat lämna utlåtande om budgetpropositionen till finansutskottet.

Tillfällig ordförande

Utskottet valde ledamot Katja Taimela till tillfällig ordförande, eftersom utskottets ordförande och vice ordförande var förhindrade att delta i behandlingen av ärendet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Juha Majanen, finansministeriet
- direktör Kirsi Kangaspunta, överinspektör Timo Oravainen och direktör Georg Henrik Wrede, undervisnings- och kulturministeriet
- avdelningschef Tuija Oivo och specialmedarbetare Timo Määttänen, arbets- och näringsministeriet
- direktör Kari Ilmonen, ekonomiplaneringschef Arto Mynttinen och konsultativ tjänsteman Taimi Saloheimo, social- och hälsovårdsministeriet

- specialmedarbetare Maarit Kallio-Savela, Finlands Kommunförbund
- invandringschef Jaana Suokonautio, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland
- direktör Tarja Vikman, servicecentret för arbetskraften i Tavastehusnejden
- direktör Vuokko Marttila, arbets- och näringsbyrån i Jyväskylä
- koordinator för invandrarfrågor Regina Ruohonen, Åbo stads invandringsenhet
- vice rektor Hanna Laurila och projektchef Ulla Nord, Helsingfors Diakonissanstalt
- arbetskraftspolitiska ombudsmannen Heikki Taulu, Akava ry
- chefsekonom Simo Pinomaa, Finlands näringsliv
- ekonomisk expert Ralf Sund, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- direktör Rauno Vanhanen, Företagarna i Finland rf
- ordförande Lea Karjalainen, Finlands Arbetslösas Samarbetsorganisation-TVY
- organisationschef Mari Ahonen-Walker, Valtakunnallinen työpajayhdistys ry
- planerare Ida Järnala, Monika-Naiset liitto ry
- informatör Asmo Koste, Finlands Ungdomssamarbete - Allians rf
- projektsamordnare Aurora Vasama, Axxell Monikulttuurikeskus.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av
— social- och hälsovårdsministeriet

- Delegationen för jämlikhetsärenden
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf

- VATES-säätiö.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

De viktigaste frågorna för arbetslivs- och jämställdhetsutskottet i budgeten för 2012 gäller hur sysselsättningen ska höjas och arbetslösheten minskas. Höjningen av sysselsättningsgraden har en nyckelroll för att minska hållbarhetsgapet i de offentliga finanserna. Efterfrågan på arbetskraft ska stimuleras genom att stödja utvecklingen av företag, hantera förändringarna, förlänga arbetskarriärerna och genomföra arbetsmarknadsutbildning som tar hänsyn till företagets behov. För att minska arbetslösheten inriktas åtgärderna särskilt på långtidsarbetslösa och unga som kommer ut på arbetsmarknaden.

Anslaget för sysselsättnings- och utbildningsåtgärder samt speciella åtgärder (moment 32.30.51) föreslås vara 481 miljoner euro. Beloppet är mindre än vad som anvisats för sysselsättningen i årets budget och i tilläggsbudgeten i somras. Arbetslösheten har fortsatt minskat i år och budgetpropositionen utgår från att arbetslöshetsgraden fortsättningsvis minskar med 0,3 procentenhet till 7,6 procent 2012. Målet att minska arbetslösheten är ambitiöst eftersom den globala ekonomiska osäkerheten gör att prognoserna för den ekonomiska utvecklingen i Finland också är osäkra. De ekonomiska utsikterna har redan försämrats efter det att budgetpropositionen hade avlåtits och om den ekonomiska tillväxten avtar kan nedgången i arbetslösheten stanna. Arbetslösheten kan rentav börja stiga igen trots att arbetskraften minskar.

Det beräknas att med den föreslagna dimensioneringen av sysselsättningsanslagen kan ca 87 000 personer omfattas av arbetskraftspolitiska åtgärder 2012, vilket är avsevärt mindre än i år. Enligt kalkylerna stiger dock aktiveringsgraden

till 26,4 procent när arbetslösheten minskar. Med dagens konjunkturutsikter är det osäkert om aktiveringsgraden kan uppnås med de reserverade anslagen. Utskottet understryker att det bör reserveras tillräckliga anslag för arbetskraftspolitiska åtgärder för att minska arbetslösheten. Det är nödvändigt att regeringen är beredd att anvisa extra finansiering för sysselsättning om arbetslösheten ökar betydligt.

Minskad långtidsarbetslöshet

Trots att arbetslösheten varit på väg ner har antalet långtidsarbetslösa fortsatt att öka. Regeringens vägval för att minska långtidsarbetslösheten är särskilt välkommet.

För att effektivisera sysselsättningståtgärderna inleds ett försök under nästa år. Tanken är att huvudansvaret för sysselsättningsåtgärderna senast efter en arbetslöshetsperiod på 12 månader solidariskt flyttas över på den kommun eller de kommuner som deltar i försöket. I budgetpropositionen föreslås 5 miljoner euro för att inleda försöket. Det är viktigt att kommunerna och arbetskraftsförvaltningen i nära samarbete tar fram ett servicekoncept med smidig användning av tjänster och stöd inom olika förvaltningsområden. Vid behov bör det stiftas en tidsbestämd lag om för att de nya arbetsmetoderna ska kunna tillämpas.

Modellen med arbets- och näringsbyråernas, FPA:s och kommunernas gemensamma servicecenter för arbetskraften som betjänar långtidsarbetslösa ska utvidgas till hela landet med det reserverade anslaget på fem miljoner euro. Utvidgningen av modellen är mycket viktig men det bör finnas beredskap för ökad finansiering i fortsättningen för att utvidgningen ska kunna genomföras som planerats och för att kunna trygga verksamheten vid och utvecklingen av de nu-

varande cecentren. Utskottet poängterar att Folkpensionsanstalten för sin del ska engagera sig bättre i centrens verksamhet och anvisa nödvändiga personalresurser.

Sysselsättning av funktionshindrade och partiellt arbetsföra

Enligt regeringsprogrammet kommer de partiellt arbetsförs möjligheter att arbeta och få rehabilitering att förbättras. Målet kräver att man ser till att arbetskraftsservice och stöd används effektivare. De funktionshindrade och partiellt arbetsföra är underrepresenterade som användare av arbets- och näringsbyråernas tjänster och de kan inte utnyttja serviceutbudet tillräckligt bra. Användningen av t.ex. arbetskonsulenter borde bli etablerad och kunde användas som en del av övrig arbetskraftspolitisk service såsom lönesubventionerade perioder och arbetspraktik.

Lönesubvention spelar en viktig roll i sysselsättningen av funktionshindrade och partiellt arbetsföra. Användningen av lönesubvention för att sysselsätta dessa grupper begränsas dock av det faktum att lönesubventionen är tidsbunden. Utskottet menar att målet i regeringsprogrammet att skapa en permanent lönesubvention för svårsysselsatta och funktionshindrade personer är viktigt och därför måste reformen beredas i snabb takt. Stödet för specialarrangemang på arbetsplatsen för att stöda funktionshindrades arbete har använts i liten utsträckning trots att det kunde användas för att finansiera sådana anpassning som behövs för att en funktionshindrad ska kunna arbeta på en arbetsplats. Orsaken till den obetydliga efterfrågan av stödet är dels att det inte är känt, dels att stödets nivå släpar efter kostnadsutvecklingen. Utskottet anser att det bör utredas hur stödet kan utvecklas vidare.

Det är positivt att försöket med en arbetsbank utvidgas så att det täcker in hela landet och att 1,5 miljoner euro anvisas nästa år för projektfinansiering under social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel. Arbetsbanken minskar risken för de företag som sysselsätter och uppmuntrar arbetsgivarna att anställa partiellt arbetsföra och svårt sysselsatta. Genom arbetsbanken kan för

partiellt arbetsföra öppnas kanaler till den öppna arbetsmarknaden. Utskottet anser att det måste utvecklas en starkare och mer bestående arbetsmarknad för de som trots många stödåtgärder inte får jobb på den öppna arbetsmarknaden.

Samhällsgarantin för unga

Genomförandet av samhällsgarantin för unga inleddes 2012 och den ska genomföras fullt ut 2013. Alla unga under 25 år och alla nyutexaminerade unga under 30 år ska erbjudas en arbets-, praktik-, studie-, verkstads- eller rehabiliteringsplats senast när de varit arbetslösa i tre månader. För samhällsgarantin anvisas i budgetpropositionen 36 miljoner euro på moment 32.30.51 sysselsättnings- och utbildningsåtgärder samt speciella åtgärder.

Det är av största vikt att samhällsgarantin för unga genomförs. Utskottet poängterar att målsättningen kräver en stark satsning på utbildnings- och sysselsättningstjänster för unga och utvecklingen av dessa samt mer öka individuell handledning och stöd. De unga behöver skräddarsydd och flexibel sektorövergripande service som hjälper och uppmuntrar dem till utbildning och den vägen ut i arbetslivet. Det stora antalet unga som står utanför arbetslivet och samhällets service visar att de nuvarande utbildnings- och sysselsättningstjänsterna för unga inte når de unga som behöver särskilt stöd för att ta sig ut på arbetsmarknaden eller skaffa sig fortsatt utbildning.

Arbetslösheten bland unga under 25 år började sjunka i slutet av 2009 efter lågkonjunkturen. Ungdomsarbetslösheten är dock känsligare för säsongs- och konjunkturfuktuationer och det kan befäras att om den ekonomiska utvecklingen avtar så börjar arbetslösheten stiga på nytt. Därför det är ytterst viktigt att man förbereder sig för en ökad ungdomsarbetslöshet tillräckligt tidigt så att åtgärder för sysselsättning och aktivering av unga snabbt kan sättas in, menar utskottet. Regeringen måste vara beredd att ge extra finansiering för genomförandet av samhällsgarantin för unga.

Utveckling av servicen för unga kräver ökade personresurser på arbets- och näringsbyråerna och utbildning av personalen för handledning och betjäning av unga. Unga ska vid behov kunna diskutera sin framtid med en sakkunnig yrkesutbildad person och de ska få rätt information om utbildnings- och sysselsättningsmöjligheterna. Utskottet har erfart att arbets- och näringsbyråernas personella resurser är för knappa för att tillgodose servicebehovet på det sätt som samhällsgarantin förutsätter. Under lågkonjunkturerna fick byråerna temporärt extra finansiering för anställning av mer personal, men denna finansiering upphör i slutet av 2012, precis då samhällsgarantin skulle kräva en satsning på individuell handledning av unga. Utskottet ser allvarligt på att planerna på att införa samhällsgarantin inom utsatta 3 månader äventyras utan en tillräcklig och behörig personal på arbets- och näringsbyråerna.

För att genomföra samhällsgarantin anslås medel för undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde för uppsökande ungdomsarbete och ungdomsverkstäder. Det uppsökande ungdomsarbetet är specialiserat ungdomsarbete som främst avser att bistå unga som står utanför alla tjänster och som behöver hjälp med att hitta de tjänster de behöver. Ungdomsverkstäder är i sin tur arbetspraktikplatser och arbetslivsträning för arbetslösa unga under 29 år där de i förekommande fall kan få tvärfackligt stöd. Samarbetet mellan ungdomsverkstäder, uppsökande ungdomsarbete, arbets- och näringsbyråer, kommuner och övriga aktörer ska ökas. Verkstadsaktiviteterna bör utvecklas utifrån bästa praxis i hela landet, bl.a. genom ett större utbud av examensinriktad utbildning av olika slag.

Sysselsättning av invandrare

Regeringen har utfäst sig att under innevarande regeringsperiod halvera arbetslösheten bland invandrare, höja sysselsättningsgraden och se till att integrationspolitiken får bättre genomslag. Utskottet anser att detta är ett bra och ambitiöst mål. Utskottet påpekar att målet förutsätter en starkare satsning på integreringen och sysselsättningen av invandrare. Det är svårare för invandrare än för den övriga befolkningen att hitta jobb och konjunkturerna spelar en stor roll för sysselsättningen. Det primära i integration och sysselsättning av invandrare är att det finns tillräckligt med integrationsutbildning och andra arbetskraftspolitiska åtgärder så att invandrare omfattas av åtgärderna snabbt utan långa väntetider. Enligt arbets- och näringsministeriets utredning får utlänningar efter arbetskraftspolitiska åtgärder lika bra eller rentav bättre jobb jämfört med finländare.

I budgetpropositionen anvisas 34 miljoner euro för integrationsutbildning under momentet för aktiv arbetskraftspolitik 32.30.51. Summan är samma som 2011. Utskottet påpekar att den nya lagen om främjande av integration har lett till att en allt större grupp av invandrare omfattas av integrationsfrämjande åtgärder utan att ökningen hade beaktats i anslagsbehovet. Det ska utredas om anslagen är tillräckliga och det ska finnas beredskap att ge extra anslag för sysselsättning av invandrare om sysselsättningsutvecklingen det kräver.

Utlåtande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anför

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 11 november 2011

I den avgörande behandlingen deltog

tf. ordf. Katja Taimela /sd
medl. Sanni Grahn-Laasonen /saml
Anna Kontula /vänst
Eeva Maria Maijala /cent
Lea Mäkipää /saf
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd

Elisabeth Naucélér /sv
Annika Saarikko /cent
Kristiina Salonen /sd
Mikko Savola /cent
Jani Toivola /gröna
ers. Laila Koskela /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää, konsultativ
tjänsteman Marjaana Kinnunen.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering**Fokus på aktiveringsåtgärder**

Utskottets ställningstagande baserar sig på den bedömning av utvecklingen i världsekonomin som gjorts i regeringens budgetproposition. Centerns utskottsgrupp anser att det har skett en så snabb försämring av de ekonomiska utsikterna att budgetpropositionens bedömning om en arbetslöshetsgrad på 7,6 procent 2012 tyvärr inte kommer att hålla. Budgetpropositionen innehåller ett flertal faktorer som bromsar tillväxten och en positiv sysselsättningsutveckling. Utskottsgruppen anser att regeringen ska fästa särskild uppmärksamhet vid och anvisa anslag för åtgärder för att skapa företagsamhet och nya jobb. Att bl.a. skära ner startpengen strider mot denna princip.

Arbetsmarknadsstöd som individuell grundtrygghet

Utskottsgruppen anser det orättvist att de som får arbetsmarknadsstöd behandlas olika. Arbetsmarknadsstödet borde utvecklas till individuell grundtrygghet som inte är beroende av familjemedlemmarnas inkomster. Att slopa inkomstprövningen skulle vara rättvist och konsekvent eftersom makens och föräldrarnas inkomster inte påverkar förmånerna för arbetslösa med grunddagpenning eller inkomstrelaterad dagpenning.

Centern anser att slopandet av behovsprövningen av arbetsmarknadsstödet ska ingå i budgeten 2012.

Inga fler skyldigheter för kommunerna utan extra anslag

Utskottet förhåller sig positivt i sitt ställningstagande till ett försök som ska inledas nästa år och som går ut på att effektivisera sysselsättningsåtgärderna genom att flytta det huvudsakliga ansvaret för sysselsättning till kommunerna efter tolv månaders arbetslöshet. Vi förhåller oss tveksamt till att projektet, som baserar sig på frivillighet, lyckas eftersom regeringens kommunpolitik och nedskärningarna i den kommunala ekonomin fråntar kommunerna möjligheterna att klara av sina nuvarande uppgifter. Det är viktigt att kommunernas ansvar inte ökas i denna ekonomiska situation.

Försummat främjande av likalönsmålet

Trots de uttalade målen har jämställdhet mellan könen inte uppnåtts. Vi anser att främjandet av likalönsmålet ska skivas in i utlåtandet.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 11 november 2011

Annika Saarikko /cent
Eeva Maria Maijala /cent
Mikko Savola /cent

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

På grund av den snabba försämringen i den ekonomiska situationen i Europa och världen har budgetmotiveringarna slagits i spillror. När möjligheterna för såväl Grekland som Italien och eventuellt också för andra länder att klara av den nuvarande situationen ser dåliga ut, kommer de nuvarande satsningarna på att bekämpa arbetslösheten inte att räcka till. Vi måste vara beredda på att ytterligare arbetstillfällen går förlorade och arbetslösheten ökar i Finland. Den kommande konjunkturedgången eller recessionen kommer att vara särskilt prövande unga och specialgrupper. Regeringen har i budgetpropositionen gallrat i anslagen för sysselsättningen och motiverat gallringen med tillväxt på grund av konjunkturuppgången och minskad arbetslöshet. Detta är en felbedömning.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet har i sina överväganden påpekat många väsentliga brister i propositionen. Enligt sannfinländarna är de föreslagna förbättringarna dock inte tillräckliga. Vi föreslår större satsningar på sysselsättningen. På den globala marknaden och i den europeiska krisen är det viktigt att fokusera på att finländarna ska klara sig.

Finansiering av tillväxtföretag i begynnelseskedet som nyckel till nationell framgång.

Små och medelstora företags produktutveckling och innovationer stötar alldeles för ofta på kapitalbrist. Vi kräver en extra satsning på detta viktiga område som har avgörande betydelse för vår konkurrenskraft och ekonomiska tillväxt i framtiden. De nuvarande finansiella modellerna är bristfälliga inte minst när det gäller tillväxtföretag i såddstadiet, för det finns relativt få möjligheter hos oss att anlita s.k. företagsänglar som är villiga att bidra med sin privata förmögenhet.

Utöver ett tilläggsanslag är det nödvändigt att närmare utreda hur man kan i Finland t.ex. med fiskala metoder främja framgångsrika företaga-

res agerande som företagsänglar. Företagsänglarna erbjuder tillväxtföretag i begynnelseskedet utöver finansiering också både viktiga kontakter och värdefulla erfarenheter om de praktiska utmaningarna för företagsamheten. Erfarenheterna från andra länder visar att företagsänglarna är till oersättlig hjälp eftersom tjänstemännen i den offentliga sektorn och anställda i kapitalpaceringsfonder brukar inte ha flera års erfarenhet som företagare.

De små företagen spelar en mycket stor roll för sysselsättningen. De små företagen fungerar lokalt och ansvarsfullt och deras framgång främjar direkt uppkomsten av nya arbetstillfällen. Innovationsstödet främjar uppkomsten av produktionsarbetsplatser.

Vi föreslår:

- ett tilläggsanslag på 35 miljoner euro för små och medelstora företags innovationsverksamhet och

- att det ska utredas hur verksamhet som företagsänglar kan främjas och uppmuntras t.ex. med fiskala metoder.

Främjande av sysselsättningen på många fronter

Hederligt arbete är samhällets grundpelare. Vi har i Finland alldeles för mycket duktiga människor som saknar arbete. Det behövs satsningar på många olika åtgärder för att främja sysselsättningen.

Utveckling av en mästare-gesäll-modell gör det lättare att få läroavtalsplatser och gör utbildningen effektivare. Unga har i dag svårt att hitta företag som kan erbjuda dem läroavtalsutbildning. Med en extra satsning bör man utbilda seniorer i olika branscher som mästarehandledare som skulle utgöra en gemensam resurs för små och medelstora företag och arbetsgivare.

För att avbryta arbetslösheten bland unga är lönesubvention ett effektivt och ekonomiskt sätt att sysselsätta, när staten och arbetsgivarna till-

sammans betalar anställningskostnaderna. Med hänsyn till inbesparingarna i sociala utgifter och arbetslöshetskostnader och tack vare skatter får staten och kommunerna ungefär två tredjedelar av lönesubventiondelen tillbaka. Lönesubventionen kan också användas för särskilda behov eftersom det inom äldre- och handikappomsorgen omgående behövs fler anställda för att trygga möjligheterna för äldre och handikappade till bespisning och friluftsliv.

Konjunkturerna spela en särskilt stort roll i sysselsättningen av ungdomar och personer över 50 år Vi föreslår ett anslag för att ta fram en ny modell som erbjuder dem som utbildar sig för ett yrke och som inom mer än sex månader inte har fått arbete inom sin egen bransch fortbildning. Utbildningen ska byggas upp i samråd mellan företag och arbetstagare. För ungdomsverkstäder och uppsökande ungdomsarbete borde också anvisas mer tilläggsresurser för 10 miljoner euro.

Vi föreslår:

- ett tillägg på 20 miljoner euro för utveckling av en mästare-gesäll-modell,
- ett tilläggsanslag på 8 miljoner euro för att sysselsätta unga arbetslösa med lönesubvention inom äldre- och handikappomsorgen och
- ett tillägg på 35 miljoner euro för att främja sysselsättningen av unga och personer över 50 år.

Bukt med den svarta ekonomin

Den svarta ekonomin orsakar Finland ett enormt bortfall av skatteinkomster på t.o.m. 2—3 miljarder euro. Särskilt arbetskraftens fria rörlighet inom EU har störtat vår restaurang- och byggbransch i en spiral av svart ekonomi på grund av den billiga utländska arbetskraften.

Vi anser att regeringens insatser för att bekämpa den svarta ekonomin är otillräckliga. Enskilda ändringar som införande av omvänd moms i byggbranschen räcker inte för att få slut på den svarta ekonomin. Det behövs också an-

dra åtgärder som tillräckligt hårda sanktioner för arbetsgivare som försummar anställningsvillkoren, rätt att väcka talan för fackföreningsrörelsen och införande av skattenummer för utländska arbetstagare. De nuvarande böterna på 15 000 euro i beställaransvarslagen borde ändras t.ex. så att lagbrytaren betalar 15 % av den totala entreprenaden, d.v.s t.ex. i fråga om en byggentreprenad på 10 miljoner euro blir det 1,5 miljoner euro i böter.

Den praktiska tolkningen av den nuvarande lagen i fråga om brottspåföljder ska effektiviseras så att hos de aktörer inom den svarta ekonomin, såväl företag som anställda, som åker fast vid arbetsplatsinspektioner beslagtas omedelbart egendomen i Finland som säkerhet för att kunna indriva ersättningarna. Dessutom måste beställaransvarslagen skärpas omgående och resurserna för myndigheterna som övervakar lagen ökas. Ett offentligt register över företag som genom att använda underleverantörskedjor kringgår skatter skulle också vara ett effektivt sätt att utöva påtryckning på företag för att de ska bära sitt ansvar. Sannfinländarna kan inte tillåta att skattebrottslingar skyddas genom att motivera detta med den ekonomiska dynamiken.

När de lagändringar som behövs har genomförts krävs det naturligtvis tilläggsanslag för bekämpningen 2012, men redan 2013 och 2014 kan skatteinkomsterna öka betydligt. Bekämpningen av den svarta ekonomin ger också en betydande sysselsättningsökning.

Det behövs också konkreta satsningar på kompetent personal. Till exempel personalen som ansvarar för granskningen betalar sig i det långa loppet, eftersom konsekvenserna av varje inspektörs åtgärder på skatteinkomsterna är mångfalt större än hans eller hennes egen lön.

Vi föreslår:

- 2 miljoner euro som tilläggskostnad för att effektivisera granskningen av svart ekonomi, vilket genom minskningen av den svarta ekonomin ger ett tillskott på 50 miljoner euro.

Avvikande mening

Vi föreslår

*att finansutskottet beaktar det som sägs
ovan.*

Helsingfors den 11 november 2011

Lea Mäkipää /saf
Laila Koskela /saf